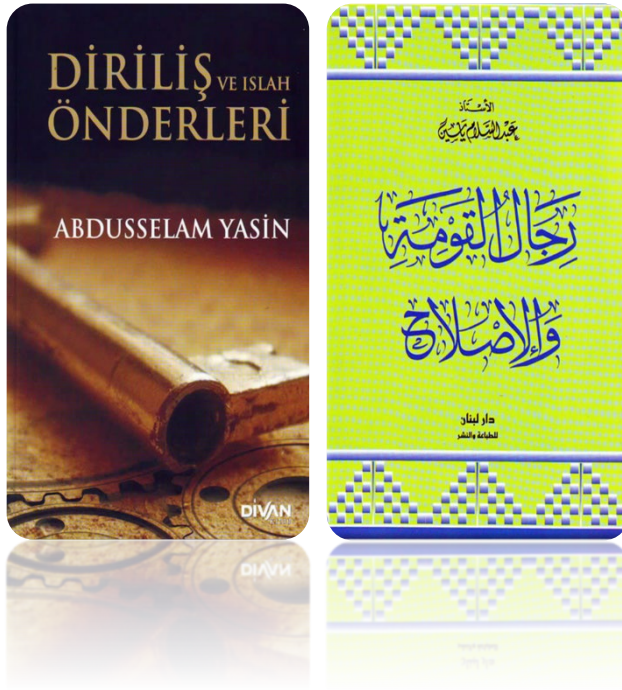

Diriliş ve Islah Önderleri

Çeviri: Muhammed Ateş

Divan Kitap, 2012, Ankara, 98 S.

A. Aysel Çoban*

Diriliş, ayağa kalkmak demektir. Felç vurmuş beden doğrulamaz. Diriliş, münkeri, kötüyü tutup değiştirmek demektir. Münkeri, etraflica, sebepleriyle, neş'et ettiği mahalleriyle, neticeleriyle bilmeyen değiştiremez. Diriliş düzenli cihat demektir. Ümmet eğitilmeden cihat olmaz, cihadın çileli yolculuğuna hazır erler bulunamaz (s.24).

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Öğrencisi, aayselcoban@gmail.com

Eser ümmetin ıstırabının yazıya dökülen serencamıdır. Neslin ıslahı ile ümmetin dirilişi için verilen çaba kitaplaştırılmıştır. Her devirde bir er meydanı farklı hikâyelerle karşımıza çıkmış, meydana çıkacak erler dört gözle beklenmişlerdir. Onlar bir tarafta er meydanına yiğit yetiştiren; diğer tarafta meydana ilk önce kendileri çıkmaktan geri durmayan, küfre karşı dimdik kıyam eden *diriliş ve ıslah önderleri*dir. Yazar, onlar için bu ismi uygun görmektedir; çünkü bu erler menfaatlerine ters düşen yönetimleri güç ve silah kullanarak keyfi devirmeye çalışan devrimciler gibi değillerdir. Onlar “*Ey iman edenler! Allah’a itaat edin, Resulüne itaat edin ve sizden olan ulu-l emre(yöneticilere) itaat edin*”(Nisa, 59)emrine tâbi olanlardır. Allah’ın yolundan sapan yöneticilere karşı ise tavizsiz duruş sergilenmektedir. Afganistan cihadının zaferi neticesinde gelen gururunun yoğun hissedildiği bir dönemde kaleme alınan eser, okuyucuya aynı heyecan ile aktarılmaktadır.

Yazarın anlatımındaki heyecanın müsebbibi hayat hikâyesidir. 1928’de Fas’ın Marakeş şehrinde Berberî bir ailede dünyaya gelen Abdusselam Yasin, Kareviyyin Üniversitesi’nden mezun olmuş, Rabat’ta İslami Araştırmalar Yüksekokulu diplomasını almıştır. Öğretmenlik, müfettişlik gibi çeşitli kadrolar da görev yapmıştır. Kırk yaşında, mesleğinde ve sosyal yaşamında önemli bir konum elde etmiş olmasına rağmen, kendisinde bir değişim ihtiyacı hisseden yazar, Kâdirîlerin Fas kolu kabul edilen, günümüzde ise Afrika’nın birçok ülkesinden müridi bulunan Budşîşiyye’ye intisap etmiştir. Hocası Şeyh Sidi Abbas el-Kadirî’nin vefatının ardından yerine gelen oğlu Şeyh Sidi Hamza’nın devlete, “*emir’ul-mü’minîn*” yasası deneniyle, duymuş olduğu koşulsuz sadakatten, devletin de tarikatın ılımlı uygulamaları ile güç almaya çalıştığı siyasetinden rahatsızlık duyarak buradan ayrılmıştır. Fas’ın sosyokültürel yapısı içerisinde önemli bir yer tutan eğitilmiş tabakanın rağbet ettiği bu tarikat, Abdusselam Yasin için artık “ilim ve cihadı” birlikte yürütebileceği bir yer olmaktan çıkmıştır. 1981’de Adalet ve İhsan Cemaatini kuran Yasin’in, “*Emir’ul-mü’minîn*” yasasının gereğine uygun hareket etmesi konusunda devlet yönetimine açık tebliğde bulunması onun siyasetinin başlangıcı olmuştur. Bu sebeple Fas Kralı II. Hasan’a ithafen kaleme aldığı “Ya İslam Ya Tufan” mektubuna karşılık, yargılanmaksızın üç buçuk yıl hapsedilmiştir. Herhangi bir “siyasi iktidar” amacı gütmeyen Abdusselam Yasin’in *emri bil maruf nehî anil münker* harici siyasi gayesi bulunmamaktadır. Buna rağmen, kullandığı cesur üslubu nedeniyle, Fas yönetimi birtakım tedbirler almaktan geri durmamış, 1989’dan 2000 yılına kadar süren, ev hapsi ve zorunlu ikamet cezaları vererek yükselen sesini kısımaya ve

insanlar üzerindeki nüfuzunu kırmaya çalışmıştır. Abdusselam Yasin, 2012 de vefat edene kadar, Nebevi merkezli sürdürdüğü ilim, edeb, iman ve cihad üzere kurduğu sûfi meşreb siyasetinin icrası anlamına gelen Adalet ve İhsan Hareketi ile birçok insana ulaşmıştır. Bu tebliğ metodunda otuzun üzerinde eser telif etmiş, bunlardan yirmiye yakını Türkçe'ye tercüme edilmiştir.

Abdusselam Yasin, *Diriliş ve Islah Önderleri* ismini verdiği bu eserinde halifelerin, Allah'ın kitabı ve Resulünün sünnetinin gereğini yerine getirmeyen siyaseti karşısında âlimlerin nasıl bir duruş sergilemeleri gerektiğine dair bir yaklaşım sunmaktadır. Bu özelliği ile âlimler, yalnız halifelik makamının yanında duran değil, gerektiğinde yanlışla yanlış demekten çekinmeyen, bunu yaparken de halifelik makamının değil; halifenin keyfi kanaatinin karşısında durma hakkaniyetini gösterme zorunlulukları bulunan kimselerdir. Eserde bunun bir devrim anlamı taşımadığının altı çizilir. Güç, silahlanma, ayaklanma ve itaatsizliğin bir arada zalim yönetime karşı kullanılması gibi anlamlar barındırması sebebiyle 'devrim' ismini kullanmaktan özellikle kaçınan yazar, bunun yerine 'diriliş' kelimesini kullanmayı İslam'ın özüne ve tarihine daha uygun bulur. Bu sebeple halifeye sonsuz itaatten ziyade Hakka sonsuz itaatin adı, isyan değil 'ıslah'tır.

Önsöz ve yedi bölümden müteşekkil olan eserin birinci bölümü *Diriliş ve Meşruiyeti* ismini alır. Bu bölümde *İmam Ahmed, Buhârî ve Müslim, Ubâde b. Samit'in şöyle buyurduğunu aktarırlar: "Allah'ın Resulü bizi davet etti, biz de ona biat ettik. Üzerine biat ettiğimiz ahitler içinde şunlar da vardı: zindeyken, dardayken, darlığımızda bolluğumuzda ona itaat edecek, onu kendi nefsimize tercih edeceğiz. İdarecilere karşı çıkmayacaktık; ancak eğer Allah'ın indinde itibar gören burhanla (delille) sabit olmuş açık bir küfür varsa bu durum müstesna."* *İmam Ahmed'in şöyle bir ziyadesi var: "Hakı her yerde söyleyecek kınayanların kınamasından korkmayacaktık."*(s.13) Bu rivayetin doğrultusunda emre itaat etmeyen asilerin tavırları, onlarla mücadele eden âlimler ve bu âlimlerin mücadelesinde onlara yardım etmeyenlerin suça ortak olmaları üzerinde durulmaktadır. Tüm bunların nihayetinde en büyük kötülük olarak değerlendirilen İslam'ın zarar görmesi söz konusu ise, bu durumda takınılması gereken tavrın ne olması gerektiği de izah edilmektedir.

İkinci bölüme *Fitne İplerini Koparmak* ismi verilir. Bu bölümde münkerin marufa karıştığı bir zamanda sadece mücrimlerle savaşmanın yeterli olmadığı anlatılmaktadır. Kur'an ve Nebevî sünneti kendilerine hayat tarzı edinmiş rabbanî erlerin varlığına duyulan ihtiyacın, değişim için, ne denli önemli olduğu beyan edilmektedir.

Silahlı Direnişten Sessiz Protestoya geçiş üçüncü bölümle yapılır. Burada hilafet yerine saltanatı tercih etme arzusu, İslam'ın maruz kaldığı fitnelere, ıslah önderleri kabul edilen sahabe ve ehl-i beytin direniş ve diriliş hikâyelerinde ümmet hüznüne sebep vâkıalara yer verilir. Bu olaylar neticesinde ümmetin direniş kuvvetinin zayıf düşmesi ve hilafetten geriye kalanın sadece zorba emirlerin olması ıslahın sebebi sayılmaktadır. İslam'ın gücünün zayıflama kaygısı ile diriliş ruhunu inşa etmenin zorunlu hale gelmesi, bunun için öncelikli olarak eğitim faaliyetlerine başlanması ıslah için ilk adım kabul edilmektedir. Zorba yöneticilerin, ümmetin ıslahçılar safında toplanması ve kendileri için tehlike arz edecek olmaları korkusu neticesinde, âlimleri ağır ceza ve işkencelere maruz bırakmalarının örnekleri aktarılmaktadır. Bunun yanında lüks ve konfor düşkünlüğünün zor duruma soktuğu hilafet makamı resmedilmekte, yönetici despotluğunun kötülükleri, getirdiği ahlaki çözümlerin ve sefaletin tahlili yapılmaktadır.

Dördüncü bölümde *Sahabenin Fitneye Direnişi*'ne ayrıca yer verilmektedir. İslam tarihinin aydınlık sayfalarında ümmetin mahzunluğunun sebebi olan “olay çıkaranlar”, münkeri ilk başlatanlar, onların vasıfları, sebep oldukları fitnelere ve tüm bunların nihayetinde Hz. Osman (r.a.)'ın şehit edilmesi tafsilatıyla anlatılmaktadır. Bir tarafta fitne ateşinin Hz. Ali (r.a.)'nin kapısına kadar dayanması ve onun bu musibete karşı verdiği ıslah direnişi örnek gösterilirken, diğer tarafta Müslümanların halifelerine karşı savaşmak için yollar arayan âsîlikleri ve onu şehit etmiş olmaları, dirilişin değil tükenişin timsali olarak verilmektedir.

Yazar, Sahâbe-i Kirâm'ı ıslah ordusunun ilkleri kabul etmektedir. Onları zikretmesinin ardından ön sırada yer almasını uygun gördüğü ehli beytin direniş ve diriliş hikâyelerini; *Ehli Beytin Direnişçileri* şeklinde isimlendirdiği beşinci bölümde anlatmaktadır. İmam Hasan, İmam Hüseyin, İmam Ali Zeynilabidin, İmam Muhammed bin Ali el-Bâkır, İmam Cafer-i Sadık, İmam Zeyd bin Ali, İmam Muhammed Nefsu'z-Zekiyye(r.a) gibi hazerâtın hayatlarında sürdürdükleri ıslah hareketlerini, zulmün karşısındaki kıyamlarını ve şehit edilişlerini diriliş ruhuyla kalemine anlattırmaktadır.

Altıncı bölümde Abdusselam Yasin; *Biz hep kendi geçmişimizde diriliş ve mukavemetin kalp atışlarını arıyoruz... Azgın akımlara, amansız fitnelere karşı sabitkadem durmuş adamları örnek alıyoruz... (s.68)* diyerek konu edindiği öncü âlimlere '*Saray Âlimleri*' ni de eklemiş ve bu bölümü onlar için hasretmiştir. Makamdan ve güçten etkilenmeden zalim sultanlara yeri geldiğinde muhalif olan bu âlimlerden Hasan el-Basrî, Fuzayl b. el-Iyaz ve İmam Ahmed b. Hanbel gibi önde gelen isimler zikredilmektedir. Gerçek âlimlerin ve ıslah önderlerinin yanında kıyam etmeleri; zorba sultanların, sarayın ehl-i ilim kabul edilen sadık hizmetkârlarının da karşısında duruşları, diriliş örnekleri olarak okuyucuya aktarılmaktadır.

Diriliş Terbiyesi Veren Âlimler başlığını taşıyan son bölüm ise rabbanî bir metodla ıslah hareketlerinin öncüsü kabul edilen marifetullah ehli için ayrılmıştır. Bu yolda sadece ilmi yaymakla yetinmeyip toplumun manevi terbiyesinde uhuvvet ve muhabbetin temsilcisi olmalarına yer verilmiştir. İslam'ın özünün tasavvufi hakikatlerde arandığı bir dönemin ele alındığı bu bölümde *İbn Teymiyye Tarikatı Savunuyor* başlığı bile bulunmaktadır. Gazzali, Şeyh Abdülkadir Geylanî, İmam Hasan el-Bennâ gibi topluma nüfuz etmiş şahsiyetlerin hayatlarından nakledilen anekdotlarla kitap nihayete ermektedir.

Eser bu haliyle yazarı tarafından muhtasar olarak ifade edilmiş ise de okuyucu için tafsilatlı bilgilerin yer aldığı kanaatini taşımaktayız. Zira ele aldığı tema çok geniş bir tarih, kültür ve coğrafya üzerinden derlenmektedir. Sayfa yekününün azlığı, onun için yükte hafif pahada ağır bir eser değerlendirmesinde bulunmamıza sebep olmaktadır. Her şeyden önce kitabın konu edindiği meselelerin, yer aldığı diğer kitaplara kıyasla öne çıkan özelliği, meseleye duyulan ıstırapın, aşkın ve heyecanın okuyucu tarafından hissedilebiliyor olmasıdır. Bu sebeple eseri okumaya karar verdiğinizde bitirme kararını da hemen ardından verebilmeniz kuvvetle muhtemeldir.

Abdusselam Yasin'in Arapça telif ettiği eser, Türkçe'ye Muhammed Ateş tarafından tercüme edilmiştir. Bu haliyle akıcılıktan ödün vermeden okuyucuya sunulmaktadır. Kullanılan kaynaklar dipnot şeklinde verilmiştir. Kitap sonuna eklenen bir kaynakça bulunmamaktadır. Hlihazırda eser, akademik bir amaca hizmet etmekten daha çok tebliğ amacı gütmektedir. Edite ederken gözden kaçan yedinci bölümün altı olarak yazılmasını da göz ardı ettiğinizde kitabın organizasyonu okuyucu için düzgün ve eksiksiz bir şekilde hazırlanmıştır.

Eser, İslam'ı tebliğde kuds ısrabı çekmiş, cihatta nder, minberde stad nc şahsiyetlerin, Kur'an'a ve sünnete ittibası, haksızlığa karşı duruşlarındaki kıyımları; zulme direnme, ilmi yayma, *emri bi'l-marf nehyi ani'l-münker* yaklaşımları, ıslah ve diriliş çerçevesinde özetlenmiştir. Onların dava, takva ve cihadı ifda sergiledikleri örnek davranışlarını günümüze aktarmaya vesile olmuştur. Bu eseri istifademize sunan mütercim Muhammed Ateş'e ve okuyucuyla buluşturan Divan Kitap'a teşekkür ederiz.